

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

vers. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

Verbum
quo Chry-
sostomus v-
titur exvo-
ropetis in
malum ac-
cipi solet.

fuerit, ne qui addant aut auferant. Non adiicietis enim ad
verbum, aut, quod eg. praecepto vobis hodie, nec auferetis ab eo:
plurimam tamen non induxerunt. Ex quibus illa erant, ne il-
los comederent manus, calices aut vasa aenea & scipso bapti-
farent. Cumq; oportuisset eos progressionem temporis huiusce-
modi observationes continere, pluribus aut maioribus scipso
coarctauerunt. Ita cum simerent ne principatum amitterent,
ceul gmentatores, vt maiores viderentur plu inuenerunt.
Quare ad tantam pervenit nequitiim, vt praepia ipsorum
negit, quam Dei mandata contempnere, ad vti iure
reprehendi viderentur, qui observationes ipsorum negigeant.
Quare ex duplici culpa contrahit: nam & innotu-
ita ipsa non parum erit crimen, & quia nullam de mandatis
Dilectum facientes, observationum contemptores vltimaban-
tur maximo delicto obnoxiarant. Quo loco vocat recte
Karvoldouas & Karvoldouas, quod in malam partem acci-
pi confuevit, vti apud Latinos, res novas moliri, nem-
pe cum veteris Reipublicae legumq; contentum & ab-
olitione. Et paulo post duplex in senioribus crimen
esse ait: καὶ διὰ τοῦτο οἱ διδάται τὸ ἡμετέραν βίαν καὶ τὴν
ἐκείνων, καὶ διὰ τὴν αἰσθησὶν τοῦ ποινιστοῦ. vt duplex id esse
crimen ostenderet, primo quia Deo non parerent, deinde quia
hominum & civitatis id esset.

§. 8. Quod nonnulli mitius Phariseorum calum-
Culpe arguunt discipulos. niam interpretantur, quasi discipulos Christi non
 accerserent peccati alicuius, sed tantummodo ciuili-
 tatis neglectæ admonerent, falsum esse textus ipse
 demonstrat: Christus enim in eo versatur, vt demon-
 stre, illotis manibus manducare non coquinare homi-
 nes; sed ea quæ egrediuntur ex corde coquinare
 hominē. Peccare igitur discipulos illi iudeabant, aut
 sanè id existimare populus cupiebant, si autē sanctis-
 simo haberi, vt qui minima aliorum ferre non possent.

§. 9. Phariseorum calumniam grauius imitatur
Calumnias: Non negat, inquit, Papam cum to clerisus col-
luisie, quin sit obediendum Deo: Sed vi ad rem venis-
Aperta ca-
lumnia. quia non secus ac capitale crimen deservit modicum carnis
gustum, quibus furtum, vel sordeat, vt iam diximus, venie-
le delictum est. propter suas tradit ons euertunt legem Dei.

Respondéo: non posse non bonam esse causam, quæ non nisi tam manifestis mendaciis potest oppugnari. Nemo modicum carnis gustum, vi capitale crimen dereferatur. Nemo scortationem veniale delictum esse dixit: nec modò scortationem ipsam, sed voluntatem scortandi, & in eâ illecebrosam cogitationem omnes capitale crimen assenserunt. Quia verò & Marloratus, & posteri illas patrum suorum mendaces traditiones perpetuò reperiunt. satis ostendunt se veritati agnitæ repugnare. Constat enim Simonem Magum, teste Irenæo, Epiphanio, Gnosticos, Valentinianos ab Ecclesia damnatos, quod negarent scortationem esse peccatum. Pari modo Michaël Calvinistarum antecessor eadem de causa da-

Catholici innatus. Zon. t. 3. ann. Ecclesia Romana damnauit
forforationis Græcos, qui fornicationem simplicem negabant pec-
caunt pec- catum mortale. Vide Guidonem de erroribus Græ-
catum mor- corum. Quod si fornicatorum Patroni queruntur,
ale. sunt illi Calvinistarum antecessores: Waldenses, tes-
tibus Antonino, Guidone, Emerico. Albigeneses,
vt testatur Cæsius l. 5. c. 22. fratricelli, vt Sabell. l. 7.
Ennead. 9. Item Begardi, vt docet Clemens 5. de Hæ-
reticis c. 3. Deniq; Picardus & Picarditz, vnde Ada-
mitæ. Vide Encam Sylulium Bohem. hist. cap. 41.
Idem error est Moscouitarum, vt refert Ioannes Sa-
crauths in Elucidario errorum Moscouit. errore 31.
De Libertinis vide Lindanum Dial. 2. In illis lustris
istha querenda sunt flagitia sententiarum, inter
Catholicos nemo hoc docet. Parisiis quidam Almarici-
ani id senserunt, sed damnauit eos Guilielmus Epi-
scopus, & deindè Ecclesia. Verùm audire Catholi-
cos prælat, qui ista doceant. Ita ad probationem
prouocamus.

VERSUS 4.

Honora patrem & matrem: & qui
maledixerit patri & matri, morte
moriatur.

QVÆSTIO I.

*Cur adduxerit testimonium de maledicenti-
bus parenti?*

S. 1. **A** Bulensis, aliique, idcirco factum volunt, ut ostendat, quo supplicio digni sint, qui necessaria parentibus denegant: re ipsa enim illi male faciunt, non verbis modo. At fanè atrociores factorum quam verborum iniuria. de lege illa vide Exod. 21. Bulensis negat occisos, qui semel leuiter, & ex calore iracundiæ male dixisset, idem etiam de leui percussione intelligi putat. quamquam etiam leuiter parentem percutere valde graue sit: non ob nocuenti grauitatem, sed contumelia magnitudinem, quæ ex personarum circumstantiâ augeat, non minus, quam si quis leui percussione magistratû violenter. Voluit autem Deus parentum securitatem omni modo saram te&am esse, & cultum, auxilia, defensionem, alimenta vno honoris vocabulo scriptura complexa est. De honore parentibus exhibendo dixi in explicatione 4. præcepti.

§. 2. Omnes ſectarij ex compoſito Phariſæorum & ſcribarum criminationes nobis impingunt. Caluinus Bullingerus, Muſculus, Beza, Piſcator. Pontifices, Epicopos, Catholicos omnes Phariſæis & ſcribis: traditiones Eccleſiæ eorum traditionib⁹ aſſimulant. De his Caluinus l. 4. inſtit. c. 10. §. 10. & Bell. l. 1. l. 4. c. 19. contrā eum Sibrand⁹ Witthakerus, alij; præo- lacobus Greterus, & in colloquio Ratiſid. idem Greterus, & Tannerus. Et Caluinus quidem hoc loco triplices traditiones conſtituit, primò manifeſtè impias, deindè profanè ineptas, deniq; quæ aliquo vitio notabili nō ſunt infectæ, vt eſt lauare manus, de his agere Chriſtum arbitrat⁹. Eaſ legi ſuperadditas, vt illæ meli⁹ ſeruarietur, vitium autem in eo eſſe, quod nec neceſſariæ exiſtuntur, & conſcientiam obligant.

Responded: ex ipso textu constare, reprehend
quasdam traditiones; alias non necessarias iudicari
non tamen earum observationem culpæ deputari
Exempla utramque; Christus adducit. Impia illa fuit
de qua v. 3. & 4. non necessaria hæc de lotionibus
quare errabant Pharisei, qui eam v. necessariam ve
gebant. Porro traditiones verbo Dei aduersas omne
repudiamus: necessarias nullas affirmamus nisi vel
verbo Dei tradito, vel boni ordinis causâ ab Ecclesiâ
mandatas. Quas tamen posteriores non semper obli
gare docemus.

Caetanus hunc in locum optimè distinguit inter
custodiam humanorum mandatorum & sustentatio-
nem cultus diuini ex mandatis hominum. Iudæose
nim Deum timuisse non mandatis Dei, sed hominum
doctrinâ: tamquam timor Dei consideretur in obse-
ratione mandatorum hominum.

§ 3. Caliginis calumniam vltcrius extendit. Porro multum fallitur, qui asperionem aque lustralis, quae benedicta vocatur apud Papistas, cum litionibus Iudaicis comparant. Vnicum enim baptismum totis it. rando, quantum sufficit est, obliterant Papista. Deinde ad exorcismos confertur, & ad expianda peccata valere creditur frivola illa asperio.

Paulo pluribus citat Caluini verba Marloratus,
additq; de abstinencia carnibus die Veneris. Respon-
deo : Nihil tale quemquam Catholicorum docere :
Aquam, quam Benedictam vocamus, neq; necessari-

dicimus, neq; eius asperſionem Baptiſmi iterationem aſſerimus. Nec inter tot voluminum myriades, vel vnicum auctori. Calvinus producere poteſt, cui id vel per calumniam poſſit aſſingi. Vſus verò aquæ benedictæ ut liber eſt, & voluntarius, ita in Eccleſiâ antiquiſſimus, quæ de re alias dixi. Verum quid his agamus, qui in irridendis cæremoniis omnes Libanios, Iulianos, Porphyrios exſuperant? De illo ſic Nazianzenus, orat. 4. Iam ſufflationes & reſtationes, quas admirandus ille vir, doctriſinæq; noſtra ſugillator, vetulis mulierculis in contrarium oſtentabat, altari ignem accendens, quo tandem orationis loco ponemus? Et clariſſe exponit Elias Cretenſis Interpretes Nazianzeni. In diuino noſtro orſu, quem admodum ſacerdotis Dionyſius inquit, ad Sacerdotem quidem eſt adductus, qui ſpirituſualis regeneratione donandus eſt. Ipſe autem & pater eius, ac hiſtiſt miniſtrorum eorum, qui ad hoc conſtituti ſunt, opera, calor, ſudor, & corpus vniuerſum deſegit. Poſtea cum ad oſculum intuentem ſtatuens, manuſq; in altum extenſas habentem, ac velut aliquid repellentem, ter eum aduerſus ſatanam reſufflare iubet, atq; in ſuper abrenunciationis verba proſtricti. Quod cum ab eo factum eſt, rurus eum ad ortum tradidit, atq; in celum ſuſpicientem, ac manuſ exporrigentem, ad Chriſtum veſe adtingens, omnesq; diuiniſ traditoſ ſacros ſermones amplectatur, uet, reliquaſq; omnia facit, quem admodum ſacerdotum vniuerſum traditiones docent. Porro ſacra ſanctiſſima hæc traditio per hæc ſigna multa nobis ſubindicat. Nam per id quod ille exaltatur, & denudatur, prioris vite, aſſectionibus vitiſ ad uitæ denudatio, atq; ad extremum aſſectum, ipſius habitus ad uitæ ſignifiſatur. Per manuſ autem ad oſculum velut reſpiciunt, & exſufflatio, non teriſ & caliginoſi viti� abnegatio, & auiſſo, atq; improba illiſ aſſectionis, quæ ipſi cor ſtatuſ eſt, velut expiratio. Ad hunc igitur modum hiſ omniſ uſu nudo co, qui ad Baptiſmum accedit, iam cum ad ortum tradidit, ſubilitatem videlicet in diuino lumine, ac mentis in altum traditionis ei in perfectio a viti� abſeſſu nuntians. Haſ igitur ſymbolicas noſtras ſufflationes, quibus in quæ habitudinis velut expiratio quædam ſignifiſatur, reliquaſq; ea, quæ ſacro ſanctiſſe proſus apud nos in diuino Baptiſmo celebrantur, in calumniam, & iſum ſtrahens impiuſ iſte Homo vetulis oſtentabat, ſacra noſtra traditioſibus aduerſus, cum ſcilicet ipſe are ignem ad Deum ſuorum cultum ſufflaret.

Caluinus igitur piæ traditiones oppugnat, irridet, tamquam vniſ ex illiſ, qui Iuliano contra Eccleſiam Chriſtianam militabant. Verum nos traditiones quædam neceſſarias eſſe tenemus, quibus de ſacrorum librorum veritate edocemur, alias viles & teſtimonio antiquitatis nobiſ relictas, mandata etiam Conciliorum quorum nihil ſcripturæ repugnat. Vide Dionyſi de Hierar. c. 1. Iren. l. 3. c. 4. Athanaſ. ad Epict. Baſilium Mag. de Spiritu ſancto c. 27. & Ep. 60. Cyrillum Jeruſolymit. Catech. 5. Greg. Nazianz. carn. de Spiritu ſancto. Epiph. hæſ. 75. Chryſ. 2. Theſſ. Orat. 4. Damasc. l. 4. c. 13. Cyprianum Sermonem de ablut. pedum. Auguſt. de Eccleſ. dogmatib. c. 69. De Baptiſ. contra Donat. l. 2. c. 7. Epict. 118. ad Ianuar. & Epict. 86. ad Caſulan. Hier. c. 4. aduerſus Luciferianos. Sic Leontius, Seuerianus, Sophronius, Theodoretus, Cœleſtius, Vincentius Lyrinenſis, aliſq; innumeri.

Mihi ſatis fuerit Synodi Nicenæ ſecundæ verba ponere. act. 7. Si quis traditionem Eccl. ſic ſuſcripto. ſue conſuetudine ualentem non curauerit, anathema. Ad exorciſmos ſepe valuiſſe non ſuſi, ſed Eccleſiæ precibus, quatuſ eſt teſſera, nos multa exempliſ docuerunt. Quia vero a ſacris libris abhorreſ ſolent Caluiniani viderat leſtor, quæ multis noſter Delrio ſelegit. l. 6. c. 2. l. 3. q. 3.

VERSUS 5.

Vos autem dicitis: Quicumq; dixerit patri vel matri. Munus quodcumque eſt ex me, tibi proderit.

Adami Conzen in Euan. Tom. I.

QUESTIO I.

Quomodo excuſabant ſe, ne parentes honorarent?

§. 1. **M**ore vſitato verba Phariſaicæ legiſ non citat integra Chriſtus, quia nota erant, quæ ex re orta ſunt variæ interpretationes. Deinde obſcra ſunt verba ipſa: nam quod Matthæus vocat donum, Marcus dicit Corban.

In conſeſſo eſt ſententiæ aliquid deſſe: citat enim Chriſtus traditionem Phariſaicam; verum ut in re nota fieri aſſolet, non integram, ſed dimidiatam; perficietur autem ſi addatur; in munus erit a peccato, recte faciet, legem Dei ſeruabit, aut aliquid eiſmodi.

Syrus ad verbum habet קורבני מרם רתחנא ברי קורבני medem derethichane minni. Oblatio mea eit id, ex quo proderit tibi ex me.

Interpretatio prima. Vocem eſſe filij indignantis, & repellentis patrum petitionem: idque dupliciter; alij enim interrogationiſ figuram eſſe exiſtunt, alij affirmationem ironicam. Interrogationem ſic expriment: An donū ſeu corban, quod ex me Deo offerendum eſt, tibi proderit? hoc eſt, an æquum eſt, ut ſacrificium Deo oblatum tibi alendo impendatur, tuq; Deo antepoſaris? Eadem eſt ſententia, ſi ironice aſſermetur. Munus meum Deo ſacratū tibi ſcilicet proderit. Nam ut interrogatione vehementius, ita per ironiā contumeliouſ negamus. Chryſoſtomus in hunc ſenſum ſed ſine ſignifiſ accipit. ο δε λεγει, τοις τον ειναι, επι το δεισιν, τες νεες οσι βειος, οχι ματι κτ. Προειν των πατριων. τως και την προτω; ει τις των γονειν ειπε το πατρι. δος μοι το προβατον τω ο εχεις, η τον μετρον, η αλλ ο, τι τοις τον, ελεγον, δωρον εστι το τω θεω ο θελεις εμει ωφεληθηναι, κτ. δυνασαι λαβειν, και διπλυνειν, ουθεν εστι το το κακον. ουπι η τω θεω προσηγον, κτ. τες γονεις ονοματι της προς Θεου απεστειν τες τε γενηνηκοτες δια τον θεον υβριζοντες, κτ. τον θεον δια τες γενηνηκοτες. Quod enim dicit, τ. l. quid eſt: Per etiam ſimulacione deſſe ce parentes a dolentes fuerunt eruditi. Quo pacto: ſi quis parens a filio ouem ſlagitaret, aut vitulum, aut huiſmodi a iſquid, pramonius a ſcribis & Phariſeis ſiluar ſpoſ d. bat. Quod a me in v. i. itatem tuam pater petiſ, dono; iam Deo prociſſum eſt, ac ided dare non poſſum: it. dupliciter paccabant. Nam neq; Deo offerebant, & parentes oblationis nomine deſrau labant. Parentes igitur quaſi Dei cauſa, & Deum parentum nomine contemnebant.

Sic Origenes in Matth. 15. Theophyl. & Enthymio. Interpretatio ſecondæ. Altera interpretatio; filiū conſolari parentes alimenta petentes & ſubſidia. Ne nymia.

gare quidem illiſ ſe daturum, quod poſcunt, ut colere tamen pietatem videatur, alia ratione illiſ profuturum pollicetur, nempe ſe Deo obruliſſe, atq; eo ſacrificio neceſſitatem parentum Deo commendatam eſſe ad eod, ut plus profutura ſit ſes Deo oblata, quam ſi eam parentes recepiſſent. Ita Hieron. Ep. 11. ad Agellianum. Vide & Amb. Luc. 8. Tertio erat hac in re ſimulatio, nam parentes non ſine contumelia, quaſi iniqua petentes, & religioniſ neſcios docebant.

Tertia interpretatio. Exprobrationem quandam eſſe, cum proteruitia & auſteritate. Pa enim bus enim auxilium petentibus ſilium reſpondere. Quicquid ex me tibi proderit, ſeu quicquid tibi contulero, non ex iure aut lege debetū, ſed munus eſt donatioq; gratuita. Ita quidam apud Chryſoſtomum. τινες γαρ ετις ερωειν, ειναι το δωρον, ε ειναι ειναι οφεληθης. ταυτην, η αφοηλωται, αλλα χαρις μοι ει αν ερα σε πρις. Nonnulli aliter id exponunt, donum quodcumq; tibi ex me proderit: id eſt, nullum honorem tibi acbeſ, ſed dono tibi datum ſit, ſi a me honorati ſuiſſiſ.

Hanc ille reſutat, quod non de quolibet dono agatur, ſed eo, quod eſt Corban, ut eſt Marc. 7.

Cc

Quar.